

INVESTICE, INVESTIČNÍ PRÁVO

PŘEDNÁŠKA – prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.

OSNOVA

A. ROVINA MEZINÁRODNÍHO EKONOMICKÉHO PRÁVA

- DEFINICE

A.1. MULTILATERÁLNÍ ÚPRAVA

B.1. BILATERÁLNÍ ÚPRAVA

B. ZACHÁZENÍ S MEZINÁRODNÍ INVESTICÍ

C. OCHRANA MEZINÁRODNÍCH INVESTIC

- DIPLOMATICKÁ

- V ROVINĚ MEZINÁRODNÍCH SMLUV

D. ŘEŠENÍ SPORŮ

ÚVOD

MEZINÁRODNÍ INVESTICE – HYBNÝ MOTOR ŘADY EKONOMIK, ZEJMÉNE MĚNĚ ROZVINUTÝCH

ROLE MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍ ZAJIŠŤUJÍCÍCH FINANCOVÁNÍ V ROZVOJI INVESTIC (SVĚTOVÁ BANKA, IBRD, IDA, IFC, MIGA, ICSID, REGIONÁLNÍ INSTITUCE, OECD, EU, OSN)

PRAMENY PRÁVNÍ ÚPRAVY

MEZINÁRODNÍ SMLOUVY

a) MNOHOSTRANNÉ

b) DVOUSTRANNÉ

INVESTICE - POJEM

EKONOMICKÝ POHLED: URČITÝ EKONOMICKÝ PŘÍNOS, KTERÝ JE POSKYTNUT NA URČITOU DOBU, PŘIČEMŽ BUDOUCÍ ODMĚNA INVESTORA ZÁVISÍ NA HOSPODÁŘSKÉM VÝSLEDKU PODNIKU (PODNIKATELSKÉ RIZIKO)

INVESTICE PŘÍMÉ VS. INVESTICE NEPŘÍMÉ – VÝVOJ V ČASE NA POJEM I KVANTIFIKACI
PŘÍMÉ – PŘESUN VĚCNÝCH PRVKŮ, KVANTIFIKACE, AKVIZIČNÍ VS. NA ZELENÉ LOUCE

PRÁVNÍ POJEM

PRÁVNÍ POJEM: NENÍ JEDNOTNÝ, ŘADA DEFINIC INVESTICE,
KTERÉ SE LIŠÍ

WASHINGTONSKÁ SMLOUVA

- *„pro účely této Kapitoly (i) investice znamená jakýkoliv peněžní nebo jiný majetkový příspěvek s ekonomickou hodnotou na neurčité časové období nebo, pokud bude toto období definováno, ne na dobu kratší než pět let“.*
- NEPŘIJATO. PŘIJAT BRITSKÝ NÁVRH – BEZ DEFINICE
- PROBLÉM – SNAHA O ROZŠÍŘENÍ NA BĚŽNÉ SPORY
OBCHODNÍ

PŘÍKLAD SMLOUVA S ŘECKEM POJEM

- (1) "Investice" znamená každý druh aktiv a zahrnuje zejména, nikoliv však výlučně:
  - a) movitý a nemovitý majetek a jiná majetková práva jako hypotéky, zástavy nebo ručení,
  - b) akcie, vklady a obligace společnosti a jiné formy účasti na společnosti,
  - c) půjčky, nároky na peníze nebo jakékoliv plnění podle smlouvy, které má finanční hodnotu,
  - d) duševní majetková práva, goodwill, technické procesy a know-how,
  - e) podnikatelská oprávnění vyplývající ze zákona nebo ze smlouvy, včetně oprávnění k průzkumu, kultivaci, těžbě nebo využívání přírodních zdrojů.

PŘÍKLAD SMLOUVA USA POJEM

- a) "investice" označuje jakýkoli druh investice na území jedné smluvní strany, která je vlastněna nebo je přímo či nepřímo kontrolována státními příslušníky nebo společnostmi druhé smluvní strany, jako je akcie, pohledávka, smlouva o službách a investiční smlouva, a zahrnuje:
  - i) hmotné a nehmotné vlastnictví, včetně práv jako jsou hypotéky, zástavy a ručení;
  - ii) společnost nebo akcie či jiné podíly na společnosti, nebo podíly na jejích aktivech;
  - iii) peněžní pohledávky nebo nároky na plnění, které mají ekonomickou hodnotu a které jsou spojené s investicí;
  - iv) duševní vlastnictví, které zahrnuje mezi jiným práva vztahující se k
    - literárním a uměleckým dílům, včetně zvukových nahrávek,
    - vynálezům ve všech oborech lidského úsilí,
    - průmyslovým vzorům,
    - uspořádání částí polovodičových integrovaných obvodů,
    - obchodním tajemstvím a důvěrným podnikatelským informacím, a
    - obchodním a servisním známkám a názvům výrobků,
  - v) jakékoliv právo vyplývající ze zákona nebo kontraktu, a jakékoliv oprávnění a povolení v souladu se zákonem, včetně koncesí na vyhledávání, kultivaci, těžbu nebo využívání přírodních zdrojů; .....

PROBLÉM V DEFINICI – POJMU

□ INVESTICE VS. VEŠKERÝ MAJETEK

INVESTOR

- FYZICKÁ ČI PRÁVNICKÁ OSOBA
- PROBLÉM – STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOST RESP. NÁLEŽITOST K URČITÉMU STÁTA – VIZ PROBLÉM BIT
- RŮZNÉ DEFINICE V BIT: ZŘÍZENÉ DLE PRÁVNÍHO ŘÁDU A MAJÍCÍ SÍDLO NA ÚZEMÍ NĚKTERÉ SMLUVNÍ STRANY

ZDROJE PRÁVNÍ ÚPRAVY - OBECNĚ

MULTILATERÁLNÍ ÚPRAVA

- ÚMLUVA V RÁMCI OECD NEBYLA UZAVŘENA, PRÁCE ODSUNUTY NA WTO
- ÚMLUVA O ŘEŠENÍ SPORŮ MEZI STÁTEM A ZAHRANIČNÍM INVESTOREM – CASE LAW
- MIGA – ZNAKY INVESTIC PRO ÚČEL ZÁRUK
- TRIM – WTO – TRADE RELATED MEASURES, KTERÉ JSOU V ROZPORU S ČLÁNKY 3 A 9, SEZNAM TRIM V PŘÍLOZE

BILATERÁLNÍ ÚPRAVA

ZÁKLAD SYSTÉMU

PRVÁ GENERACE – SMLOUVY O PŘÁTELSTVÍ A OBCHODU
(NEŘEŠILY SPECIÁLNĚ INVESTICE)

SMLOUVY O ZACHÁZENÍ S INVESTICEMI A OCHRANĚ INVESTIC

ZVLÁŠTNOST V EU: RÁMCOVÁ V. INDIVIDUÁLNÍ
PODOBNÝ OBSAH

- ŠIROKÁ DEFINICE – ČASTO JEN DEMONSTRATIVNÍ VÝČET
NÁRODNÍ ZACHÁZENÍ – PRAVIDLA PRO VYVLASTNĚNÍ

STRUKTURA BIT

- DEFINICE
- REŽIM ZACHÁZENÍ – NÁRODNÍ A NEJVYŠŠÍCH VÝHOD
- OCHRANA
- ŘEŠENÍ SPORŮ

REŽIM ZACHÁZENÍ

- **zajištění národního režimu, tj. zacházení ne méně výhodného, než stát dává svým vlastním investorům.**

- **zajištění režimu nejvyšších výhod, tj. s určitými výjimkami (vztahy v rámci integrací, vztahy v rámci celních unií, atd.) režimu ne méně příznivému, než uděluje stát investorům třetích států.**

OCHRANA INVESTIC

□ A. DIPLOMATICKÁ OCHRANA

□ B. OCHRANA NA ZÁKLADĚ MEZINÁRODNÍCH SMLUV

DIPLOMATICKÁ OCHRANA

- MEZINÁRODNÍ OBYČEJOVÉ PRÁVO
- DEFINICE 1759 EMMERICH DE VATTEL
- „STÁT JAKO SUBJEKT MP ZASTUPUJE ZÁJMY SVÝCH STÁTNÍCH PŘÍSLUŠNÍKŮ“
- MOŽNOST DOMÁHAT SE REPARACE NA HOSTITELSKÉM STÁTU
- STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOST – VIZ NAPŘ. BARCELONA TRACTION

OCHRANA V RÁMCI MS

- závazek podporovat a chránit na svém území investice investorů druhé smluvní strany, připouštět je v souladu se svým právním řádem, poskytovat jim řádné a **spravedlivé zacházení a ochranu.**

OCHRANA V RÁMCI BIT

- je potvrzeno právo státu na vyvlastnění, resp. jakékoli majetkové opatření mající stejný účinek jako znárodnění,
- tyto zásahy musí být zásahy z titulu veřejného zájmu, a na základě zákona, a na nediskriminačním základě, a
- při poskytnutí okamžité, přiměřené a účinné náhradě, realizované bez prodlení (ta se rovná tržní hodnotě investice bezprostředně před vyvlastněním nebo před okamžikem, kdy se vyvlastnění stalo veřejně známým), a
- náhrada bude obsahovat úroky až do doby platby, a současně bude volně převoditelná do zahraničí. Současně má investor právo na neodkladné přezkoumání svého případu a ohodnocení investice soudním nebo jiným nezávislým orgánem.

ICSID

□ WASHINGTONSKÁ SMLOUVA

ŘEŠENÍ SPORŮ V RÁMCI BIT

- ŘEŠENÍ SPORŮ MEZI SMLUVNÍMI STÁTY

- ŘEŠENÍ SPORŮ MEZI SMLUVNÍM STÁTEM A ZAHRANIČNÍM INVESTOREM
  - A) ZPRAVIDLA ROZHODČÍ ŘÍZENÍ
  - B) MŮŽE BÝT OVŠEM I ŘÍZENÍ PŘED SOUDY

BIT A EU

□ DVĚ ROVINY PROBLÉMU PO LISABONSKÉ SMLouvĚ:
VNITŘNÍ A VNĚJŠÍ

VZHLEDEM K VNITŘNÍMU TRHU BY NEMĚLY EXISTOVAT
PROBLÉMY V MÍŘE ZACHÁZENÍ

□ POSTUPNÉ VYPOVÍDÁNÍ MEZINÁRODNÍCH SMLUV MEZI
STÁTY EU

□ DYNAMICKÝ VÝVOJ PO PŘÍPADU ACHMEA

□ NOVÝ VÝVOJ: **DEKLARACE ČLENSKÝCH STÁTŮ EU K PRÁVNÍM
DOPADŮM ROZSUDKU SOUDNÍHO DVORA EU VE VĚCI ACHMEA**

PŘÍPAD ACHMEA C-284/16 – NOVÝ POSUN

- Slovensko vs. Achmea. Soudní dvůr EU v poměrně překvapivém rozhodnutí uvedl, že rozhodčí doložky obsažené v bilaterálních dohodách na ochranu investic, které jsou uzavřené mezi členskými státy Evropské unie, jsou neslučitelné s právem EU. Tímto rozhodnutím došlo ke zpochybnění takřka 200 existujících mezinárodních smluv a velkého množství právě probíhajících investičních arbitrází.

OKOLNOSTI PŘÍPADU

- V roce 2004 Slovensko liberalizovalo trh se zdravotním [pojištěním](#) a otevřelo jej soukromým investorům. Achmea, pojišťovna pocházející z Holandska, poté začala přes svoji pobočku nabízet [pojištění](#) na Slovensku. Po nástupu nové vlády v roce 2006 však byla liberalizace částečně zrušena a společnost Achmea přišla o možnost rozdělit zisk z předchozího období. Proto Achmea zahájila proti Slovensku investiční arbitráž podle pravidel UNCITRAL pro porušení nizozemsko-československé smlouvy na ochranu investic (tzv. „BIT“), přičemž řízení probíhalo v Německu. Tuto arbitráž holandská společnost v roce 2012 vyhrála a Slovensku bylo uloženo uhradit náhradu škody ve výši 22 milionů euro

OKOLNOSTI PŘÍPADU

- SLOVENSKO PROHRÁLA V RŘ
- NAPADLO U NĚMECKÝCH SOUDŮ NA ZRUŠENÍ PRO PORUŠENÍ PRÁVA EU, KONKRÉTNĚ konkrétně s články 18, 267 a 344 Smlouvy o fungování Evropské unie.
- BGH PODAL PŘEDBĚŽNOU OTÁZKU K ESD
- GENERÁLNÍ ADVOKÁT KONSTATOVAL SOULAD S EU
- SD EU DOSPĚL K OPAČNÉMU NÁZORU

STANOVISKO SD EU

- A) je možné rozhodování některých sporů, v tomto případě investičních arbitrází, přenechat rozhodčím tribunálům, které stojí mimo klasickou soudní soustavu.
- VE své předchozí judikatuře Soudní dvůr EU akceptoval obchodní arbitráže, které jsou založené na výslovném souhlasu stran sporu, ohledně investičních arbitrází nebyl tak benevolentní. Investiční arbitráže jsou totiž založené na mezinárodní smlouvě uzavřené mezi státy, které v případě členských států Evropské unie mají podle Smlouvy o fungování EU povinnost zajistit, že spory týkajících se evropského práva budou rozhodovány v souladu s právem EU. Smlouva o fungování EU totiž ve svém čl. 344 stanoví následující povinnost: „Členské státy se zavazují, že

HODNOCENÍ

- Výše uvedenou povinnost členských států EU rozhodčí tribunály v investičních arbitrážích nabourávají. Rozhodci při svém rozhodování totiž často posuzují otázky evropského práva, například pravidla ohledně svobody pohybu kapitálu, nicméně v rámci čl. 267 Smlouvy o fungování EU nemohou požádat Soudní dvůr EU o rozhodnutí předběžné otázky, jak to činí běžné soudy v Evropské unii. Proto se podle soudců Soudního dvora EU v případě investičních arbitrází nejedná o proces, který zajišťuje „*plnou efektivitu*“ práva EU. Soudní dvůr EU svým rozsudkem v zásadě brání dokonalou autonomii právního systému Evropské unie a zároveň obhájuje svoji pozici nejvyššího arbitra v tomto systému.

BIT – EU – TŘETÍ STÁTY

- ČL. 207 – SFEU – PŘÍMÉ ZAHRANIČNÍ INVESTICE TVOŘÍ OBLAST SPOLEČNÉ OBCHODNÍ POLITIKY UNIE
- VÝLUČNÁ PRAVOMOC EU
- SDĚLENÍ KOMISE: CESTA K UCELENÉ EVROPSKÉ MEZINÁRODNÍ INVESTIČNÍ POLITICE
- CCA 1200 BIT
- NAŘÍZENÍ EP A RADY Č. 1219/2012, KTERÝM SE STANOVÍ PŘECHODNÁ ÚPRAVA PRO DVOUSTRANNÉ DOHODY O INVESTICÍCH MEZI ČLENSKÝMI STÁTY A TŘETÍMI ZEMĚMI

NOVÉ JEVY

- ENERGETICKÁ CHARTA – STARŠÍ ÚMLUVA – MOŽNOST ARBITRÁŽNÍHO ŘEŠENÍ SPORŮ
- DOHODA O VOLNÉM OBCHODU EU VS. USA – ZDE I KAPITOLA O INVESTICÍCH. PRAVDĚPODOBNĚ NÁHRADA BIT USA VS. ČLENSKÉ STÁTY – DNES NEAKTUÁLNÍ
- DALŠÍ FTA DOHODY ZAHRNUJÍCÍ INVESTICE: SINGAPUR, INDONÉSIE, KANADA – MOŽNÝ VZNIK SPECIÁLNÍHO SOUDNÍHO TRIBUNÁLU NAMÍSTO RŘ

**MUNI
LAW**

DĚKUJI

